

Attende internasjonale olympiaden i lingvistik

Ventspils (Latvia), 19.–23. juli 2021

Oppgave for lagkonkurransen

Her er noen setninger på garifuna-språket. De fleste av dem kommer fra to tekster (*Garinagu* og *Áfaruwati méisturu luagu mua*).

- A. Aban háluahani, madein hamuti.
- B. Aban hariñagun tun uwala.
- C. Aban hayabuin súdara lun houdin aríahai hama, mahantiñu dari laruga, binafi ligía háluahani, abanti hadeiruni.
- D. Aban sunti wagía laru beya waganowa lugundun le ñeingiñela wadeirai wawiwandun lun houdin waguburigu óuchaha.
- E. Aban wayabuin lun gabarabaila wayabuin hauéi harutiñu lugundun le habuserun hayusuruniwa kei haidamuni.
- F. Abanya hawarun lun aban lumada, Fernando liña, aban lidin áluahai lumaya aban méisturu ñeingiñe tidan IDES, Elmer.
- G. Aluguruwatu muna to luagu buiti tebegi.
- H. Anhein ayawaha irahü, bíchigame duna lun.
  - I. Ariengatina bun lun bichugunu lun.
  - J. Ariengatiñu hayabuibala.
- K. ¿Átiri bafayeha tuagu dúnigu?
- L. Bimarugaru guríara achülúra yaroun Rubadan.
- M. Dan layánuhan numa sunwandan náunabuni.
- N. Dan le achülürubai ora [sp. *hora* 'tid, time'] lun wounahouniwa wayabuibai Yurumein giñe, anurarügütiwa ñein giñe tidan úrüwa guríara.
- O. Dan le hachülürun lidan fulasu le, hadeirunrügü limoto [sp. *moto* 'motorsykkel'] labu likasku [sp. *casco* 'hjelme'].
- P. Dan le tatihali nadagimeí aban laluguraha halaü, dábula.
- Q. Dan me liabin búguchi, aban towen búguchu.
- R. Darí numuti irahü le meiginbai uwi.
- S. Daríti tachülürun lúguchu aban tariñagun lunla madourunla chumagü le áfarubani.

- T. Gürüla ounli núhabu.
- U. ¿Halía barumuga?
- V. Hiláguatiñu tidan giñe aban guríara lugunduti le ban hañondogunu flúaru [eng. *flour* 'mel'] lun hadügun heigin umada hadüga durudia.
- W. Hou hamutu durudia tuguya aban houwegun hañibibaña ñi.
- X. Ibdieti ni woun kaba lan waluguraha.
- Y. Ibdieti tiri nóguchu lun.
- Z. ¿Ka badügubai?
- AA. ¿Kaba badüga haruga?
- AB. ¿Kaba ayánuha buagu?
- AC. ¿Ka funa uagu láfarai! ladüga hísieti uadagimanu lun.
- AD. ¿Ka ichügun dúnigu to bun?
- AE. ¿Ka unba badügai?
- AF. Keiti mabuserun wama idamuniwama, ítara gubeiñadiwa lumagiñe wachülürun lidan fulaso lira, mabuseruntiwa lun idamunibadiwa; aban wayabuín úrúwa ñaunti wagei lun wachülürun yahoun.
- AG. Láhurudaguñai larüna lau abuidagülei le.
- AH. Lárigi aban wawoura wachari lidan sun fulaso le ñiwabai lun buga gabarala lañahowniwa ereba lun weigin.
- AI. Lárigiñe ladüguni aban tiabin lagütu aban tidin adumureha luma nóguchi lun buga lafurenderun luádigimari flansu.
- AJ. Lárigiñe ladüguni lani práktika [sp. *práctica* 'praksis'] tidan IDES, aban híchugun adagimanu lun ñein tidan tayer [sp. *taller* 'reparasjonsverksted'] lani flansu.
- AK. Lárigiñe lásurun ladüguni lani plan básiko [sp. *plan básico* 'grunnplan'], aban lasagarun perito merkantil [sp. *perito mercantil* 'regnskapsfører']; lidinti adügai lani práktika [sp. *práctica* 'praksis'] tidan IDES.
- AL. Lidan lubei wachülürun lidan fulaso le giribai Indura, wahati ya wele afagai sungubei wadügüni lun gabarala wawanserun.
- AM. Lidan wachülürubai Rubadan ñeingiñe wayabuín yahaun dusu lidan gádürü hati.
- AN. Ligía máluahanhabani súdara, ladüga mabuseruntu lóguchu lun ladourun.
- AO. Mafeidira wamai wañeñe.
- AP. Marihin numutibu.

- AQ. Méisturu [sp. *maestro* 'lærer'] Marlon aban liabin Balisigiñe luagu gádürü irumu lau.
- AR. Míbediwa achülürutiñu yahoun.
- AS. Nariñahali wachülürun le hun yahoun lidon fulaso le giribai Indura.
- AT. Ñeingiñe aban matrikularüwala [sp. *matricular* 'å registrere seg'] lun lebelurun kolehio [sp. *colegio* 'videregående skole'].
- AU. Ñeingiñe aban táwarun tun litiña, alugüdaun luagu doínhala dusu machülüngilila.
- AV. Ñeingiñe aban tiabin lúguchu Balisigiñe habu sun líbirigu tidan busu [sp. *bus* 'buss'] lun yahaun.
- AW. Ñeingiñe hísiyeti lun, labunugun; aniheinti aban fulasu luma ya Tres Konchas haña lun.
- AX. Ñeinti labunugua sagüti láfuridun kolehiogiñe [sp. *colegio* 'videregående skole'] raban weyu aban lidin abunugua ñein.
- AY. Nichuguba aban pópoutu bun lun basagarun gíbeti úduraü.
- AZ. Peru [sp. *pero* 'men'] aniheinti aban chumagü, aban lerederun asigenaha luma luagu fulasu le darí lun ladurun larigeirugu.
- BA. Peru [sp. *pero* 'men'] ligía hísiyeti uadagimanu lun, aban ladügun lani tayeri [sp. *taller* 'reparasjonsverksted'] habiñe.
- BB. Sun le gábara lumuti ladügun lun labagaridun adüga lumuti.
- BC. Tidan aban aban hachagarun kali [sp. *cal* 'kalk'] tidon flúaru [eng. *flour* 'mel'] lun gabarala hounwegun.
- BD. Wéiriti eyeri le.
- BE. Wéiritu hiñaru to.
- BF. Weyu ligira aban lidin doün nege disi, machülünti, aban táwaha lani señora [sp. *señora* 'voksen kvinne, kone'] houn sun lumadagu anhein anihein lubei hama.
- BG. Ya Duruwiyu lebelura lidan furumiñe furendei dari lun ladüguni lagumuhoun le lisisin.
- BH. Yagiñe waruguda lun woudin Balisi, híbiri lun Nigarawoun, híbiri lun Wadimalu.
- BI. Yara Lagunurugu anihein badiya; bunaguati badiya, yuga, alugurahati watu, eifi, awasi.
- BJ. Yumbuitina hamuga anhana giara.

Garínagu

1. *Jeg forteller dere hvordan vi ankom dette stedet som heter Honduras.*
2. *Når det var på tide at vi ble sendt bort fra St. Vincent, flyktet vi derfra med tre skip.*
3. *Da kom vi for å kunne komme vekk fra de hvite [menniskene], fordi de ønsket å bruke oss som deres slaver.*
4. *Siden vi ikke ønsket å være slaver – fordi helt siden vi ankom det stedet, var vi slaver – så siden vi ikke ønsket å være slaver, kom vi hit i de tre skipene der borte.*
5. *På et [av skipene], da kastet de kalk i melet slik at de skulle dø.*
6. *De på det ene skipet døde da de begynte å elte melet for å lage tortillas.*
7. *De spiste tortillaene og døde underveis.*
8. *Få av oss ankom her.*
9. *Bare to skip ankom Roatán.*
10. *Når vi ankom Roatán, var det 12 april.*
11. *Herfra dro vi til Belize, andre til Nicaragua, andre til Guatemala.*
12. *Da bosatte vi oss alle ved stranden fordi vi fant våre livsopphold der, slik at våre forfedre kunne fiske.*
13. *Så driver vi med jordbruk overalt, slik at vi kan bake kassava-brød å spise.*
14. *Helt siden vi ankom dette stedet som heter Honduras har vi tålt alle slags ting for å komme videre.*

Áfaruwati méisturu luagu mua

15. *Læreren Marlon kom fra Belize når han var fire år gammel.*
16. *Her i Trujillo gikk han inn i første klass [og ble] til han fullførte sjette klass.*
17. *Etter at han fullførte [barneskolen], kom bestemoren sin og snakket med faren min slik at han lærte å jobbe med tre.*
18. *Når han begynte å jobbe, solgte han stoler og bord.*
19. *Så han registrerte seg og gikk på videregående.*
20. *Etter at han fullførte, gjorde han sin grunnplan og fikk et regnskapsdiplom; han gjorde sin praksis på IDES.*
21. *Etter at han gjorde sin praksis på IDES, ga de ham en jobb der på trereparasjonsverkstedet.*
22. *Men han likte arbeidet og han oprettet et verksted i sitt eget hus.*
23. *Så han likte å så; han hadde land i Tres Conchas, som de kaller det.*
24. *Han sådde der; hver gang han gikk ut av videregående skole på ettermiddagen, gikk han dit for å så.*
25. *Men der var en mestizo som begynte å krangle med ham om landet, til han endte opp med å skyte ham i øret.*
26. *Den dagen endte, klokka var ti og han hadde ikke ankommet, [så] hans kone kalte vennene sine for å spørre dem om han var med dem.*
27. *Da fortalte de henne at han ikke var [med dem].*
28. *Så hun kalte tanten sin for å spørre henne hvorfor det allerede var midnatt, og han hadde ennå ikke kommet.*
29. *De kalte, igjen, en av vennene hans som heter Fernando, som forlot for å lete etter ham sammen med en annen IDES-lærer, Elmer.*
30. *Når de ankom det stedet, fant de bare motorsykkelen hans og hjelmen hans.*

31. *Da lette de etter ham og fant ham ikke.*
32. *Da kom de til politiet slik at de skulle gå med dem for å lete etter ham, [men] de [= politiet] ønsket ikke [å komme]; de lette etter ham til neste dag og til slutt fant de ham.*
33. *Så mor hans kom hit fra Belize med alle brødrene hans i en buss.*
34. *Når moren hans ankom, ba hun om at de ikke fengslet mestisen som drepte ham.*
35. *Derfor politiet leter ikke etter ham, fordi moren [til Marlon] ikke vil at de skal fengsle ham.*
36. *Hvorfor ville han drepe ham! Han var en hardtarbeidende person.*
37. *Der i Barranco Blanco hadde han vannmeloner; han sådde vannmeloner, maniok; solgte ved, bønner, mais.*
38. *Alt han kunne gjøre for å leve, gjorde han det.*

(a) Bestem de riktige oversettelsene av de gjenstående setningene:

39. *Jeg vil gi deg en båt slik at du fanger mange fisk.*
40. *De sa at de ville komme.*
41. *Jeg ba deg gi den til ham.*
42. *La oss ikke miste språket vart.*
43. *Når faren din kommer, vil moren din dø.*
44. *Hunden bet meg i hånden.*
45. *Hvis gutten gråter, gir du ham vann.*
46. *Hus er til salgs til en god pris.*
47. *Denne mannen er høy.*
48. *Denne kvinnen er høy.*
49. *Jeg møtte gutten som ikke spiser kjøtt.*
50. *Han vet ikke hva moren min heter.*
51. *Han gni armen med denne kosten.*
52. *Jeg ser deg ikke.*
53. *Jeg ville komme hvis jeg kunne.*
54. *Vi vet ikke hva vi skal selge lenger.*
55. *Når han snakker med meg, svarer jeg ham alltid.*
56. *Hvem ga deg denne kjolen?*
57. *Hvor sover du?*
58. *Hva gjorde du?*
59. *Hvem vil du gjøre det for?*
60. *Hva vil du gjøre i morgen?*
61. *Hvem vil anbefale deg?*
62. *Hvor mye betalte du for kjolen?*

△ Mange Garifuna-ord kommer fra andre språk. I setningene (1–62) ovenfor er noen leksikale gjenstander lånt fra følgende kilder:

spansk: *avanzar* [abaɲsár] ‘å komme videre’, *aprender* [aprendér] ‘å lære’, *maestro* [maéstro] ‘lærer’, *patilla* [patíya] ‘vannmelon’, *sacar* [sakár] ‘å ta ut, å få’, *tía* [tía] ‘tante’, *tortilla* [tortíya] ‘tortilla’, *yuca* [yúka] ‘maniok’

fransk: *dix* [dis] ‘10’, *douze* [duz] ‘12’, *place* [plas] ‘sted’, *premier* [prəmje] ‘først’, *quatre* [katr] ‘4’, *six* [sis] ‘6’, *table* [tabl] ‘bord’

kari’nja: *ereepa* ‘mat’ (> sp. *arepa* ‘flatbrød av mais’) og mange andre

(b) Oversett til norsk:

- Ariengatu núguchu nun nabuidunu muna.
- Hísieti uwi lun.
- Nani guríara to.
- ¿Ka babuserubai?
- Íbidieti nun átirila irumu tau.
- Yumbuitibu hamuga anhabu giara.
- Áfarati búguchi aban ounli.
- Háluaha háfuridun óuchaha haruga.
- Nidin aríahai úduraü.
- Nuguya mabuseruntina nuádigimari.
- ¿Ka tiri lani señora?
- Ariha hamutina súdara.
- ¿Ka abu ludin?
- ¿Ka biribai?
- Wagía madüguntiwa guríara.
- Máfaru numutu hiñaru to.

(c) Oversett til garifuna:

- *Jeg vet ikke hva faren din heter.*
- *De ser ikke dette stedet.*
- *Dere vet ikke hvad denne mannen heter.*
- *Denne kosten er vår.*
- *Du drepte meg ikke.*
- *Vi ser ikke denne båten.*

(d) Lokono-språket er et søsterspråk for Garifuna. Her er noen ord på lokono-språket så vel som deres oversettelser til norsk i vilkårlig rekkefølge:

aba, biama/bian, bui, dike, diki, donkon, dukhun, duna, farun, hiyaro, khabo, kuthu, lira, tora
*kvinne, bestemor, øre, hand, arm, den der borte (mask.), den der borte (fem.),
du, å drepe, å sove, å se, etter, en, to*

- Bestem de riktige samsvar.
- I et tidligere stadium inneholdt roten til lokono-ordet for ‘å sove’ en annen konsonant. Hvilken lyd endret?

△ Lydkorrespondansene i ordet for ‘den der borte (fem.)’ er ikke helt hva man kan forvente.

- (e) Når de snakker garifuna, bruker kvinner og men noen ganger forskjellige ord for de samme begrepene. Følg tabellen nedenfor og fyll ut de blanke feltene. (De skyggelagte cellene trenger dere ikke fylle ut.)

garifuna (kvinnelig tale)	garifuna (mannlig tale)	lokono	kari'nja	norsk
eyeri		wadili	wokory	
ati				<i>chilipepper</i>
		dei	awu	
		dakoti	ypupuru	<i>min fot</i>
			ajamosaiky	<i>neglen din, kloen din</i>
		kathi	nuno	
baligi			werùndòpo	
	amürü	bui		→ (d)
				<i>hengeskøya mi</i>
	würi			<i>kvinne</i>
hugía (huguya)			amyjaron	
		kabun	oruwa	
	günwüri		kowai	<i>fiskekrok</i>
hürü	wayumu	koa	wajumo	<i>krabbe</i>
		kodibio	tonoro	
		dalikin	yjeky	<i>kjæledyret mitt</i>
		marishi	awasi	
			enätary	<i>nesen hans</i>
			kurijara	
		banahu	ore	
		shifen	ituna	<i>å være/bli bitter</i>
mua			nono	
		shimarha	pyrywa	<i>pil</i>
		oniabo, iniabo	tuna	
		khayaba	kusipo	<i>loppe</i>
		ikikhodo	wàto	
		hadali		<i>sol</i>
		bahu rheroko	pena	<i>dør</i>
núbana			yjere	
		shiba		<i>stenr</i>
		udaha	pi	<i>hud</i>

Nedenfor er noen (men ikke alle) ordene som skal fylles ut:

agifida, amoro, au, balishi, bena, bodehi, bubada, búbara, dakora, dübü, dunuru,
gimara, hayaba, horhorho, hui, lígiri, lushiri, niligün, nógudi, nógüra, topu, ubanaü,
uburei, úraü, weju, worryi, wügüri, yegü

aske, fugl, jord, lever, månen, leveren min

⚠ Lydkorrespondansene i ordet for 'månen' er ikke helt hva man kan forvente.

(f) Her er noen setninger på lokono-språket så vel som deres oversettelser til norsk i vilkårlig rekkefølge:

1. Bian thoyothonon dadukha.	A. <i>Det er to landformer her.</i>
2. Bian horhorho yâka.	B. <i>Jeg så to voksne kvinner.</i>
3. Bian kasakabo diki landa.	C. <i>Han vil kjempe med jaguaren.</i>
4. Dashî danoro diakoka.	D. <i>Den voksne kvinne vil høre fuglene.</i>
5. Dashimakufa hîri lokoa hu.	E. <i>Jeg vil kalle dere ved navnene deres.</i>
6. Ikî kolokoka to hime.	F. <i>Han så jaguaren.</i>
7. Ludukha to kabadaro.	G. <i>Fisken er i bålet.</i>
8. Lufarafa to kabadaro oma.	H. <i>De vil latterliggjøre meg.</i>
9. Lufarafa.	I. <i>Han vil kjempe.</i>
10. Lufarufa aba kabadaro.	J. <i>Han ankom etter to dager.</i>
11. Namithadufa de.	K. <i>Den voksne kvinne vil lytte til fuglene.</i>
12. To thoyotho kanabafa to kodibiobe khonan.	L. <i>Han vil drepe en jaguar.</i>
13. To thoyotho kanabufa to kodibiobe.	M. <i>Hodet mitt er på toppen av nakken min.</i>

i. Bestem de riktige samsvar.

ii. Oversett til norsk:

14. Lufarufa aba kabadaro tora hiyaroma.
15. Hushimaku we.
16. Horhorho diakoka to shibabe.

iii. Oversett til lokono:

- N. *Mannen vil lytte.*
- O. *Vi vil le.*
- P. *De vil skrike.*
- Q. *Det er tre menn her.*

(g) En liste med ord garifuna-språket er gitt på svararket. Oversett så mange dere kan til norsk.

△ Garifuna-språket (eller svart-karib) tilhører den karibiske grenen av den arahuakanske språkfamilie. Det snakkes av cirka 150 000 mennesker i Honduras, Belize, Guatemala, Nicaragua og i Garifuna diaspora i USA.

Lokono-språket (eller arawak) tilhører den karibiske grenen av den arahuakanske språkfamilie. Det snakkes av cirka 2 500 mennesker i Fransk Guyana, Surinam, Guyana og Venezuela.

Kari'nja-språket (eller karib) tilhører den karibiske språkfamilie. Det snakkes av cirka 6 000 mennesker i Fransk Guyana, Surinam, Guyana og Venezuela.

IDES = Instituto Departamental Espiritu del Siglo (Det Departementale Instituttet «Århundrets Ånd») er en organisasjon som ligger i Trujillo, i departementet Colón (Honduras).

ch (garifuna) = *ch* i det engelske ordet *church*; h (garifuna) = *h*; j (kari'nja) = *y* (garifuna) = *j*; kh og th (lokono) uttales henholdsvis *k* og *t*, men med aspirasjon; ñ (garifuna) ≈ *gn* i *cognac*; ü (garifuna) = *u* (lokono) er en vokal som uttales på samme måte som *u* in *gutt*, men med avrundede lepper.

En mestizo er en spansktalende person med blandet europeisk og opprinnelig amerikansk arv. Derimot har Garifuna-folket blandet afrikansk og opprinnelig amerikansk arv.

Kassava-brød er en type sprøtt tynt rundt brød laget med maniokmel.

⚠ Ytterligere forklaringer utover svarene er ikke nødvendig og vil ikke bli scoret.

—*Andrej Nikulin, Milena Veneva*

Norsk tekst: Elysia Warner.

Lykke til!

- (b)
- Ariengatu nóguchu nun nabuidunu muna.
  - Hísieti uwi lun.
  - Nani guríara to.
  - ¿Ka babuserubai?
  - Ibidieti nun átirila irumu tau.
  - Yumbuitibu hamuga anhabu giara.
  - Áfarati búguchi aban ounli.
  - Háluaha háfuridun óuchaha haruga.
  - Nidin aríahai úduraü.
  - Nuguya mabuseruntina nuádigimari.
  - ¿Ka tiri lani señora?
  - Ariha hamutina súdara.
  - ¿Ka abu ludin?
  - ¿Ka biribai?
  - Wagía madüguntiwa guríara.
  - Máfaru numutu hiñaru to.
- (c)
- *Jeg vet ikke hva faren din heter.*
  - *De ser ikke dette stedet.*
  - *Dere vet ikke hvad denne mannen heter.*
  - *Denne kosten er vår.*
  - *Du drepte meg ikke.*
  - *Vi ser ikke denne båten.*
- (d)
- i.
• <i>kvinne</i>	• <i>du</i>
• <i>bestemor</i>	• <i>å drepe</i>
• <i>øre</i>	• <i>å sove</i>
• <i>hand</i>	• <i>å se</i>
• <i>arm</i>	• <i>etter</i>
• <i>den der borte (mask.)</i>	• <i>en</i>
• <i>den der borte (fem.)</i>	• <i>to</i>
- ii. _____ > _____

(e)

garifuna (kvinnelig tale)	garifuna (mannlig tale)	lokono	kari'nja	norsk
eyeri		wadili	wokory	
ati				<i>chilipepper</i>
		dei	awu	
		dakoti	ypupuru	<i>min fot</i>
			ajamosaiky	<i>neglen din, kloen din</i>
		kathi	nuno	
baligi			werùnòpo	
	amürü	bui		→ (d)
				<i>hengekøya mi</i>
	würi			<i>kvinne</i>
hugía (huguya)			amyjaron	
		kabun	oruwa	
	günwüri		kowai	<i>fiskekrok</i>
hürü	wayumu	koa	wajumo	<i>krabbe</i>
		kodibio	tonoro	
		dalikin	yjeky	<i>kjæledyret mitt</i>
		marishi	awasi	
			enàtary	<i>nesen hans</i>
			kurijara	
		banahu	ore	
		shifen	ituna	<i>å være/bli bitter</i>
mua			nono	
		shimarha	pyrywa	<i>pil</i>
		oniabo, iniabo	tuna	
		khayaba	kusipo	<i>loppe</i>
		ikikhodo	wàto	
		hadali		<i>sol</i>
		bahu rheroko	pena	<i>dør</i>
núbana			yjere	
		shiba		<i>stenr</i>
		udaha	pi	<i>hud</i>

- (f) i. 1. Bian thoyothonon dadukha.
2. Bian horhorho yâka.
3. Bian kasakabo diki landa.
4. Dashî danoro diakoka.
5. Dashimakufa hîri lokoa hu.
6. Ikî kolokoka to hime.
7. Ludukha to kabadaro.
8. Lufarafa to kabadaro oma.
9. Lufarafa.
10. Lufarufa aba kabadaro.
11. Namithadufa de.
12. To thoyotho kanabafa to kodibiobe khonan.
13. To thoyotho kanabufa to kodibiobe.
- ii. 14. Lufarufa aba kabadaro tora hiyaro oma.
15. Hushimaku we.
16. Horhorho diakoka to shibabe.
- iii. N. *Mannen vil lytte.*
O. *Vi vil le.*
P. *De vil skrike.*
Q. *Det er tre menn her.*

(g)

• abu	• anura	• irumu
• ábuna	• ariha	• ladüga
• achülüra	• ariñaha	• ligía
• adeira	• arüna	• nugía (nuguya)
• adüga	• ásurá	• ou(n)we
• adumureha	• áwaha	• súdara
• adura	• ayawa	• sun
• áfara	• bugía (buguya)	• tugía (tuguya)
• afeidira	• ebelura	• uagu
• áfurida	• eifi	• úduraü
• áluaha	• eiga	• umadaü
• aluguraha	• hagía	• un
• anhein	• halaü	• wagía
• anihein	• íchiga	• ya